

ГЛОБАЛ ЭДИЙН ЗАСАГ, САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛД ГАРЧ БУЙ ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТОЙМ

2020 оны 4-р сарын 3-аас
9-ны байдлаар

ГЛОБАЛ ЭДИЙН ЗАСАГ, САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛД ГАРЧ БУЙ ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТОЙМ

2020 оны 4-р сарын 3-9-ны байдлаар

COVID-19 дэлхий нийтээр хурдтай тархаж, Пандемик (цар тахал)-ын түвшинд хүрээд буй өнөөгийн нөхцөлд глобал эдийн засаг, санхүүгийн зах зээлд томоохон өөрчлөлтүүд гарч байна. Эдгээр өөрчлөлтүүд болон эдийн засгийг тогтворжуулах зорилгоор улс орнуудын авч хэрэгжүүлж буй бодлогын арга хэмжээний талаар тухай бүр мэдээлж байх зорилгоор Монголбанкнаас долоо хоног тутмын гадаад орчны тойм мэдээллийг бэлтгэн нийтэд мэдээлж байна. Энэхүү тоймын дөрөв дэх дугаарыг хүргэж байгааг хүлээн авна уу.

1 ДЭЛХИЙН ЭДИЙН ЗАСАГТ ҮЗҮҮЛЖ БУЙ НӨЛӨӨ

Блүүмберг агентлагаас тооцсон “Global GDP tracker” индикатор энэ оны **3-р сард дэлхийн эдийн засаг агшсаныг илтгэж байна**. Тус индикаторын тооцоогоор дэлхийн эдийн засгийн жилийн өсөлт энэ оны эхэнд 4.2 хувь, 2-р сард 0.1 хувь байсан бол 3-р сард -0.5 хувь болов. Улс орнууд Ковид-19 цар тахлын тархалтыг хязгаарлах зорилгоор 3-р сараас эхлэн хөл хориог эрчимжүүлсэн нь эдийн засгийн үйл ажиллагааг хурдтай сааруулж байна. Дэлхийн томоохон эдийн засгуудад хөл хорио 4-р сард ч үргэлжлэх төлөвтэй байгаа тул дэлхийн эдийн засгийн уналт хараахан ёроолдоо хүрээгүй гэж Блүүмбергийн шинжээчид үзэж байна.

Азийн Хөгжлийн Банк 4-р сард нийтэлсэн “Азийн хөгжлийн төлөв 2020” тайландаа Ковид-19 цар тахлын эдийн засгийн үр нөлөөг хорио цээрийн үргэлжлэх хугацаанаас хамааруулан 2 хувилбараар тооцжээ. Үүнд **хөл хорио богино хугацаанд үргэлжлэх тохиолдолд Ковид-19 цар тахлын дэлхийн эдийн засгийн өсөлтөд -2.3 нэгж хувийн нөлөөтэй, харин хөл хорионы хугацаа сунжрах тохиолдолд -4.8 нэгж хувийн нөлөөтэй** гэж тооцсон байна (Хүснэгт 1).

Хүснэгт 1. Ковид-19-ийн дэлхийн болон Азийн бүс нутгийн эдийн засагт үзүүлэх нөлөө

Estimated global and regional impact of the COVID-19 outbreak, under different scenarios				
	Shorter containment, smaller demand shocks		Longer containment, larger demand shocks	
	% of GDP	Losses, \$ billion	% of GDP	Losses, \$ billion
World	-2.3	2,013.0	-4.8	4,090.8
People's Republic of China	-4.6	628.0	-5.1	691.6
Developing Asia excluding the PRC	-1.0	93.3	-2.2	200.1
Rest of the world	-2.0	1,291.6	-5.1	3,199.1

GDP = gross domestic product, PRC = People's Republic of China.
Source: ADB estimates.

Тус тайланд Азийн хөгжиж буй орнуудын эдийн засгийн өсөлт 2020 онд 2.2 хувь (үүнд Монголын эдийн засгийн өсөлт 2.1 хувь, БНХАУ-ын өсөлт 2.3 хувь)-д хүрч буураад 2021 онд эргэн сэргэнэ гэсэн төсөөллийг хийжээ.

- **Улс орнуудын ажилгүйдлийн түвшин нэмэгдсээр байна.** Тухайлбал, АНУ-ын ажилгүй иргэдийн тоо 3-р сард 7.1 саяд, ажилгүйдлийн түвшин 4.4 хувьд хүрлээ¹. Түүнчлэн зөвхөн сүүлийн 2 долоо хоногт 10 сая иргэн ажлаа алдаж бүртгүүлээд байгаа тул 4-р сард ажилгүйдлийн түвшин 2 оронтой тоонд хүрч болзошгүй байна.
- АНУ-ын Холбооны нөөцийн банк зах зээлийг тогтворжуулах, санхүүжилтийн нөхцөлийг зөөлрүүлэх бодлогын хүрээнд бондын худалдан авалтыг 3-р сард эрчимжүүлснээр 1.5 их наяд ам.доллараар нэмэгдэж, түүхэн дээд түвшинд буюу 5.8 их наяд ам.долларт хүрэв.
- Японы Засгийн газар түүхэнд байгаагүй өндөр дүнтэй буюу 989 тэрбум ам.доллар (ДНБ-ний 20%)-тай тэнцэх хэмжээний эдийн засгийг дэмжих багц баталж, хэрэгжүүлэхээр зарлав. Тус багц арга хэмжээний хүрээнд бага орлоготой өрхүүдэд 300 мянган иен буюу 2800 орчим ам.долларын мөнгөн туслалцаа үзүүлнэ. Дэлхийн 3 дахь том эдийн засагт коронавирусийн халдвар нэмэгдэж байгаатай холбогдуулан Ерөнхий сайд Шинзо Абе 1 сарын хугацаатай онц байдал зарлаж, хүн амын төвлөрөл их, вирус тархах эрсдэл өндөртэй Токио Осака зэрэг 7 хот, бүсэд хэрэгжүүлэхээр болов.
- Их Британид сүүлийн 2 долоо хоногт 1 сая иргэн ажилгүйдлийн тэтгэмж авсан нь жирийн үеэс 10 дахин өндөр байв. Английн төв банк түр хугацаанд Ковид-19 цар тахлын үеийн Засгийн газрын зайлшгүй зардлыг санхүүжүүлэх төлөвтэй байна.
- Тайлант хугацаанд Евро бүсийн сангийн сайдууд 500 тэрбум еврогийн эдийн засгийг дэмжих багцыг батлах хүлээлттэй байсан ч, хараахан баталж чадсангүй. 2 дахь шатны яриа хэлэлцээр хийгдэхээр хүлээгдэж байна.
- “IGM Economic Experts Panel”- шилдэг эдийн засагчид, шинжээчдийн дунд “Халдвар дахин сэргэх магадлал өндөр хэвээр байгаа энэ үед хөл хориог сулруулах нь эдийн засагт илүү их хохирлыг авчрах уу?” гэсэн санал асуулгад АНУ-ын эдийн засагчдын 80% нь санал нэгдсэн бол Европын шинжээчдийн 65% нь санал нэгджээ.
- ОХУ газрын тосны үйлдвэрлэлээ өдөрт 1.6 сая баррель буюу 15%-иар бууруулахаар болж байгаа мэдээ гарснаар газрын тосны үнэ өснө гэсэн хүлээлтийг нэмэгдүүлэв. Газрын тосны үнэ ОХУ-ын төсөвт тооцсон 1 тонн нь 42 ам.доллар гэсэн түвшнээс доош унаад байгаа нь төсвийн орлого, рублийн ханшид сөргөөр нөлөөлсөөр байна.

¹ Энэ нь 2017 оны 8 сараас хойшхи хамгийн өндөр ажилгүйдлийн түвшин юм.

2 ХЯТАДЫН ЭДИЙН ЗАСАГТ ГАРЧ БУЙ ӨӨРЧЛӨЛТҮҮД

- **Хятадын эдийн засаг** энэ оны 2-р сарын эцэст 60-70 хувийн, 3-р сарын 27-ны байдлаар 90 хувийн, **4-р сарын 3-ны байдлаар 90-95 хувийн потенциалгаар ажиллаж байна**². Энэ оны 3-р сарын эцэст Хятадын томоохон аж ахуй нэгж, компаниудын 98.6 хувь, жижиг аж ахуй нэгжүүдийн 76.8 хувь нь үйл ажиллагаагаа сэргээсэн бөгөөд нийт ажилчдын 90 хувь нь ажилдаа эргэн орлоо³. Харин үл хөдлөх хөрөнгийн салбар харахан сэргээгүй байна. Хятадын 1-р зэрэглэлийн хотууд (Бээжин, Шанхай, Гуангжоу) дахь үл хөдлөх хөрөнгийн борлуулалт 3-р сарын 27-ны байдлаар 358,000 метр² хүрч 1-р сарын түвшний дөнгөж 36 хувьтай тэнцэж байна.
- Ковид-19 өвчлөлөөс шалтгаалан эрэлт төдийлөн сайжрахааргүй байгаа тул **коксжих нүүрсний дэлхийн зах зээл дээрх үнэ болон Хятадын эрчим хүчний нүүрсний үнэ 5 дахь долоо хоногтоо буурч байгааг SXCoal 4-р сарын 8-ны өдрийн тоймдоо мэдээлэв.** Тухайлбал, SXCoal-ийн судалгаанд оролцсон коксжих нүүрсний уурхайнуудын хүчин чадал 3-р сарын 26-наас 4-р сарын 2-ны хооронд өмнөх долоо хоногоос 0.75 нэгж хувиар буурч 114.2 болов. Түүнчлэн, түүхий болон угаасан нүүрсний нөөц өмнөх долоо хоногийн түвшнээс 9.1 хувь болон 14.6 хувиар тус тус нэмэгдсэнээр 5 дахь долоо хоногтоо нөөц нэмэгдэв. 2-р улиралд дэд бүтцийн төслүүд эхэлснээр, гангийн эрэлт нэмэгдэж жилийн үйлдвэрлэл өмнөх оны түвшинд байх хүлээлттэй байна.
- **Хятадын төсвийн бодлого:** Ковид-19 өвчлөлтэй холбоотойгоор татварын хөнгөлөлт, нийгмийн халамжийн бодлогоос гадна тусгай зориулалттай бондын хэмжээ нэмэгдсэнээр 2019 онд ДНБ-ийн 5 хувь байсан төсвийн алдагдал 2020 онд 6.4 хувь буюу түүхэн дээд хэмжээнд хүрэхээр байгааг Блүүмбергийн шинжээчид 4-р сарын 6-нд мэдээлэв. Харин Хятадын Засгийн газраас нэмэлт төсвийн дэмжлэг зарлах тохиолдолд төсвийн алдагдал 2020 онд ДНБ-ий 9.5 хувьд хүрч нэмэгдэхээр байна. Ковид-19 өвчлөлийн эдийн засагт үзүүлэх сөрөг нөлөөг бууруулж, дотоод эрэлтийг дэмжих татварын хөнгөлөлтүүд болон нийгмийн халамжийн бодлогын хүрээнд төсвийн орлого 900 тэрбум юань (ДНБ-ий 0.8 хувь)-тай тэнцэх хэмжээгээр тасрахаар байна. Өвчлөлтэй холбоотойгоор нийгмийн халамжийн зардал болон ажилгүйдлийн тэтгэмж нэмэгдсэнээр төсвийн зардал жилийн туршид ДНБ-ий 0.25 хувьтай тэнцэх хэмжээгээр нэмэгдэх төлөвтэй. Одоогоор зарлагдаад байгаа боломжит мэдээллээр төсвийн нийт дэмжлэг 2020 онд 3 их наяд юань (ДНБ-ий 3 хувь)-д хүрэх боломжтой юм.
- Хятадын худалдааны гол түнш орнуудад Ковид-19 цар тахлын тархалт эрчимтэйгээр нэмэгдсээр байгаа нь Хятадын **экспорт оны эхний 2 сард 17.2 хувиар буурахад нөлөөлсөн бол 3-р сард мөн ижил тренд ажиглагджээ.** Эдийн засаг нь 90-95 хувийн потенциалгаар ажиллаж байгаа хэдий ч, өрхийн орлого буурсан тул бизнесийн идэвхжил, дотоод эрэлт төдийлөн нэмэгдээгүй

² Блүүмбергийн шинжээчдийн тооцоолол. Үүнд тооцоололд вирусийн голомт Хубэй муж ороогүй болно.

³ Хятадын Аж үйлдвэр, мэдээлэл технологийн яамны мэдэгдэл

байгаа. **Хятадын Төрийн зөвлөлийн хурлын** мэдэгдэлд дэвшүүлсэн “2020 онд 2010 оны ДНБ-ий түвшинг 2 дахин нэмэгдүүлэх” зорилт өөрчлөгдөөгүй, хэвээр байгаа бөгөөд өрхийн хэрэглээг эргэн нэмэгдүүлэх, хөрөнгө оруулалт, барилгын салбар дахь аж ахуй нэгжүүдийг үйл ажиллагааны хурдцыг ахиулах арга хэмжээний чиглэл өгчээ.

- **Хятадын мөнгөний бодлого:** Хятадын Ардын Банк 4-р сарын 3-нд жижиг банкуудын заавал байлгах нөөц (ЗБН)-ийн хувийг 1 нэгж хувиар буурууллаа. Мөн хүүний коридорын доод утгыг⁴ 0.72 хувиас 0.35 хувь хүргэн бууруулсан нь 2008 оны хямралаас хойшхи анхны тохиолдол болов. ЗБН-ийн хэмжээг үе шаттайгаар бууруулж, нийт 400 тэрбум юанийг чөлөөлөх, бодлогын хүүг бууруулах хүлээлт хэвээр байна.

⁴ IOER-cut the bottom of its “interest rate corridor”

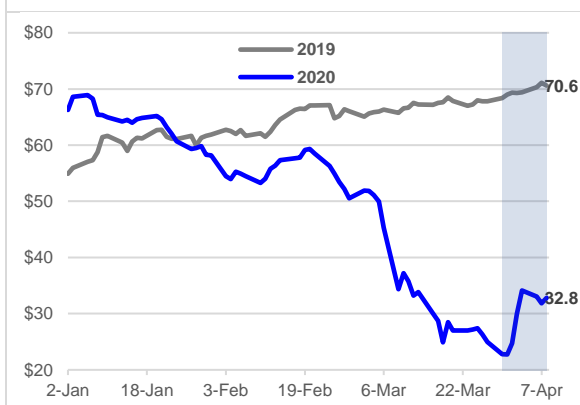
3 ДЭЛХИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ ДЭЭРХ ТҮҮХИЙ ЭДИЙН ҮНЭД ҮЗҮҮЛЖ БҮЙ НӨЛӨӨ

Манай улсын экспортын гол эрдэс бүтээгдэхүүнүүдийн үнэ өнгөрсөн 7 хоногт харьцангуй өссөн үзүүлэлттэй байлаа. Тухайлбал, сүүлийн 18 жилийн хамгийн доод түвшинд хүрээд байсан газрын тосны үнэ ОХУ, Саудын Араб улсууд гарцаа танах хэлэлцээртэй зэрэгцэн 40 хувиар өсч 32.8 ам.долларт хүрэв. Мөн алт болон зэсийн ханш 5 орчим хувиар өссөн бол 3-р сард харьцангуй тогтвортой, өндөр түвшинд байсан төмрийн хүдрийн үнэ буурав.

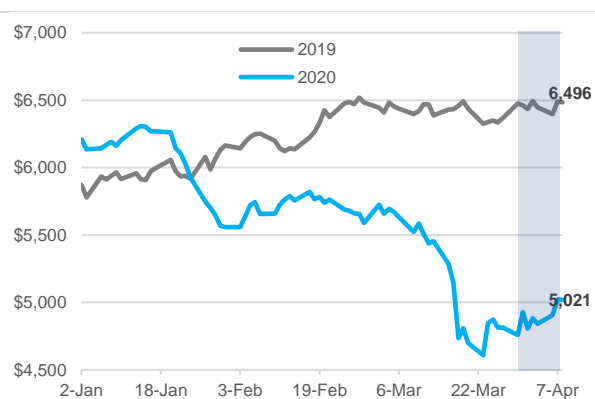
Газрын тосны үнэ. 2020 оны эхэнд АНУ, Ираны зөрчлийн улмаас Brent төрлийн газрын тосны ханш 70 орчим ам.долларт хүрч байв. Энэ нь өнгөрсөн оны мөн үеэс өндөр дүн байв. Дэлхийн хамгийн том газрын тос импортлогч, нийт эрэлтийн тэн хагасыг бий болгодог Хятад улсад шинэ вирус дэгдсэнтэй холбоотойгоор газрын тосны үнэ унаж эхэлсэн. Вирусийн халдвар олон оронд эрчимтэй тархаж, улс орнууд хилийн хориг, хариу арга хэмжээ авснаар дэлхийн аялал жуулчлал, тээврийн салбарын үйл ажиллагаа хумигдаж, үүнийг дагаад түлш, шатахууны эрэлт буурч байна. Нөгөө талд, томоохон газрын тос нийлүүлэгч ОХУ, Саудын Араб зэрэг улсууд үйлдвэрлэлээ

нэмэгдүүлэх шийдвэр гаргасны улмаас дэлхийн зах зээл дээр газрын тосны илүүдэл үүсэж, 3 дугаар сард газрын тосны үнэ тасралтгүй унасаар 2002 оноос хойшхи хамгийн доод түвшин буюу 22.7 ам.долларт хүрсэн. Харин ОХУ газрын тосны гарцаа танах хүлээлттэй холбоотойгоор өнгөрсөн долоон хоногт газрын тосны үнэ буцаж өсөн 32.8 ам.долларт хүрэв. 4-р сарын 9-нд ОХУ, Саудын Араб, ОПЕК-ийн гол улсуудын хооронд болсон онлайн хурлаар газрын тосны үйлдвэрлэлийг хоногт 10 сая баррелиар бууруулах шийдвэрт хүрсэн байна. Энэхүү шийдвэр нь газрын тосны үнэ цаашид өсөх хүлээлтийг бий болгож байна.

Зураг 11. Газрын тосны үнэ

Зураг 12. Зэсийн үнэ

Эх сурвалж: www.investing.com

Зэсийн үнэ. Ковид-19 нь Хятадаас гадна олон улсад эрчимтэй тархаж, дэлхийн эдийн засагт тодорхойгүй байдал, эрсдэл бий болгосонтой холбоотойгоор зэсийн ханш огцом унаж эхэлсэн. 3 дугаар сарын 23-ны байдлаар 4,609 ам.долларт

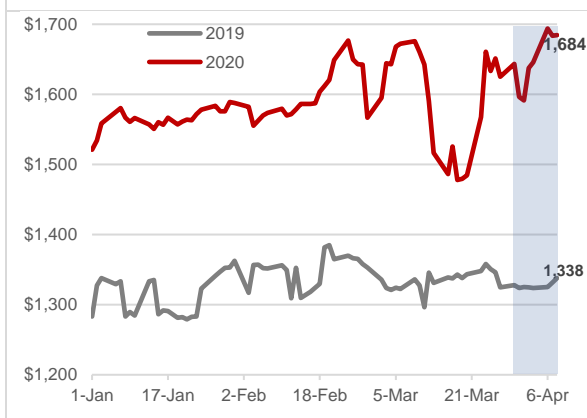
хүрч унасан. Харин сүүлийн 2 долоо хоногийн хугацаанд зэсийн үнэ буцаж сэргэн 5,021 ам долларт хүрлээ. 2019 оны эхний улиралд зэсийн ханш өсөх хандлагатай байсан бөгөөд оны эхнээс

10 гаруй хувиар чангарч 6500 орчим ам.долларт хүрч байжээ.

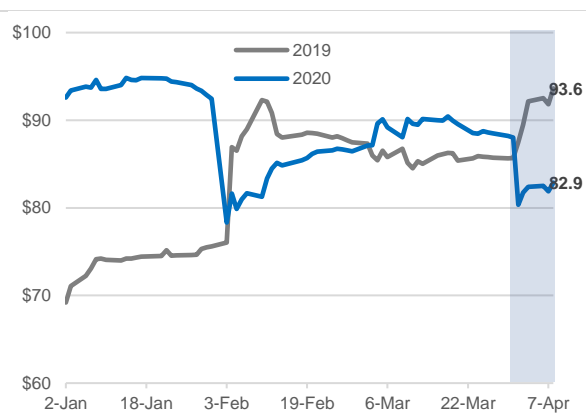
Алтны хани. Энэ оны эхэнд үүссэн АНУ болон Ираны харилцаанаас үүдэн алтны ханш 1,500-аас 1,580 ам.долларт хүрэв. Харин шинэ вирусийн халдвар дэлхийн олон оронд тархаж эхэлсэнтэй зэрэгцээд алтны ханш ихээхэн хэлбэлзэж 3 дугаар сарын эхээр 2012 оноос хойших хамгийн дээд түвшин буюу унц нь 1,700 орчим ам.долларт хүрсэн. 3 дугаар сарын дунд үеэс ихэнх

хөгжилтэй улсуудын засгийн газар, төв банкууд Ковид-19-ийн сөрөг үр нөлөөг бууруулах, эдийн засгаа дэмжих арга хэмжээг шийдэмгий авч байгаагийн улмаас алтны ханш огцом буурч 1,500 орчим ам.долларт хүрсэн. Гэвч сүүлийн 2 долоон хоногт АНУ болон зарим улсад вирусийн тархалт эрчимтэй нэмэгдсэнээр алтны ханш буцаж сэргэн 1,700 орчим ам.долларт хүрээд байна. Энэ нь 2019 оны мөн үетэй харьцуулахад 25 хувиар буюу 350 ам.доллараар өндөр ханштай байна.

Зураг 13. Алтны хани

Зураг 14. Төмрийн хүдрийн үнэ

Эх сурвалж: www.investing.com

Төмрийн хүдрийн үнэ. 2019 оны 11 сарын эхэнд 80 ам.долларт хүрч байсан төмрийн хүдрийн ханш тасралтгүй өссөөр 2020 оны эхний сард 95 ам.долларт хүрсэн байна. 2 дугаар сарын эхэнд төмрийн хүдрийн үнэ 15.3 хувиар огцом унаж 78.3 ам.долларт хүрчээ. Нөгөө талд төмрийн хүдрийн нийлүүлэлт, тээвэрлэлтийн асуудал болон Хятад улсад вирусийн тархалт намжиж, гангийн болон бусад үйлдвэрийн үйл ажиллагаа дахин сэргэсэнтэй зэрэгцэн төмрийн хүдрийн үнэ эргэж өсөн эхний улирлыг дуустал 90 орчим ам.долларт хэлбэлзэж байв. Харин сүүлийн 7 хоногийн хугацаанд төмрийн хүдрийн үнэ 10 хувиар буурч 82 ам.долларт хүрэв.

Нүүрсний үнэ. Манай улс 2 сард зогсоогоод байсан нүүрсний экспортыг өнгөрсөн долоон хоногт нээж эхэлснээр Замын-Үүд, Шивээхүрэн, Гашуунсухайт, Ханги зэрэг дөрвөн боомтоор нүүрс тээвэрлэж байна. Цагаан сарын өмнө нэг тонн нүүрсний үнэ 830 юань байсан бол 4 сар гарснаас хойш 900 орчим юань дээр тогтсон байна.